

Nr 111.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1920 kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
inrättande av två arkivrådstjänster inom riksarkivet m. m.*

• (2:a avd.)

Uti den till riksdagen den 7 januari 1920 avlätna statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkt 4, föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående inrättande av två arkivrådsbefattningar inom riksarkivet m. m., för ändamålet beräkna en höjning av det ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven med 17,825 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 5 mars 1920 till riksdagen avlåten, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 253, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels å ordinarie stat för riksarkivet uppföra två arkivrådsbefattningar, en var med en avlöning av 8,100 kronor, därav 5,000 kronor lön, 2,500 kronor tjänstgöringspenningar och 600 kronor ortstillägg, vartill kan komma ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor;

dels å samma stat för en riksarkivarie, i stället för vad nu är stadgat, uppföra en avlöning av 10,000 kronor, därav 6,200 kronor lön, 2,800 kronor tjänstgöringspenningar och 1,000 kronor ortstillägg;

dels öka den å samma stat uppförda anslagsposten till amanuenser, vikariatsersättningar m. m. med 625 kronor;

dels för genomförande av nu angivna förändringar i riksarkivets ordinarie stat ävensom vid bifall till vad under åttonde huvudtiteln, punkten 2, i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag före-

slagits fastställa det bestämda ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven till 137,805 kronor;

dels ock föreskriva, att de genom kungörelserna den 11 juni 1909 (bihang till svensk författningssamling nr 41) och den 22 juli 1918 (svensk författningssamling nr 649) fastställda avlöningsvillkor skola i tillämpliga delar gälla i fråga om blivande innehavare av förenämnda arkivrådstjänster.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

De omfattande arbetsuppgifter, som kommit att med tiden påvåla riksarkivet, hava föranlett Kungl. Maj:t att nu för riksdagen framlägga förslag om ökning av personalen vid arkivet genom inrättande av tredjegradstjänster — arkivrådsbefattningar. På sätt departementschefen angivit, skulle vid bifall härtill den av de nuvarande förste-arkivarie-tjänsterna, som genom innehavarens avgång först blir ledig, icke återbesättas med ordinarie innehavare, förr än genom särskild utredning ådagalagts, att tjänsten fortfarande är för riksarkivet erforderlig.

Utskottet har av den i ärendet förebragta utredningen blivit övertygat därom, att en ökning av riksarkivets arbetskrafter med hänsyn till ämbetsverkets numera stegrade omfattning och vidgade arbetsfält få anses fullt befogad. Att riksarkivets ändamålsenliga organisation därvid främst påkallar, på sätt föreslagits, inrättande av två arkivrådsbefattningar, finner utskottet av utredningen i ärendet ådagalagt. Denna utredning har nämligen övertygat utskottet, att de krävande göromål, vilka numera åligga riksarkivet, äro av en sådan beskaffenhet, att de fordra en utbildning och en erfarenhet och över huvud sådana kvalifikationer, som man endast på angivna sätt kan tillförsäkra sig. Utskottet har förty intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Den föreslagna höjningen i riksarkivariens avlöning anser sig utskottet ävenledes böra tillstyrka; denna åtgärd torde huvudsakligen vara att betrakta som en följd av ett beslut om inrättande av tredjegradsbefattningar. En dylik uppfattning har också hittills inom den civila förvaltningen i allmänhet tillämpats.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) å ordinarie stat för riksarkivet uppföra två arkivrådsbefattningar, en var med en avlöning av 8,100 kronor, därav 5,000 kronor lön, 2,500 kronor tjänst-

göringspenningar och 600 kronor ortstillägg, vartill kan komma ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor;

b) å samma stat för en riksarkivarie, i stället för vad nu är stadgat, uppföra en avlöning av 10,000 kronor, därav 6,200 kronor lön, 2,800 kronor tjänstgöringspenningar och 1,000 kronor ortstillägg;

c) öka den å samma stat uppförda anslagsposten till amanuenser, vikariatsersättningar m. m. med 625 kronor;

d) för genomförande av nu angivna förändringar i riksarkivets ordinarie stat ävensom på grund av riksdagens beslut beträffande punkt 2 i åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen fastställa det bestämda ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven till 137,805 kronor;

e) föreskriva, att de genom kungörelserna den 11 juni 1909 (bihang till svensk författningssamling nr 41) och den 22 juli 1918 (svensk författningssamling nr 649) fastställda avlöningsvillkor skola i tillämpliga delar gälla i fråga om blivande innehavare av förenämnda arkivrådstjänster.

Stockholm den 7 maj 1920.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtandet nr 110.

Reservation:

Av herrar *H. M. Bäckström*, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H. Waldén*, *S. Bengtsson* i Norup, *C. R. Jansson* i Falun. *J. Erlansson*, *K. A. W. Björck*, *O. Osberg* och *E. Andersson* i Prästbol, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, vilket grundar sig på en av riksarkivarien i ämnet gjord framställning, har jämväl tillstyrkts av löneregleringskommittén. Vid kommitténs utlåtande är emellertid fogad en av ledamoten i kommittén *A. Nilsson* avgiven reservation, däri visserligen någon gensaga i sak icke gjorts mot kommitténs uppfattning, men där sådana principiella betänkligheter mot spørgsmålet yppats, att de enligt utskottets mening äro värda att särskilt uppmärksammas.

Reservanten gör företrädesvis gällande två synpunkter. I första hand påpekas, att ett beslut i enlighet med förslaget näppeligen kunde undgå att medföra vittgående konsekvenser, i det att, om ett par arkivarier i riksarkivet befordrades till tjänstemän av tredje graden, samma möjligheter borde beredas andra tjänstemän, såsom antikvarier, bibliotekarier, intendenten, geologer, meteorologer och hydrografer, och det i flera fall med större skäl än nu beträffande arkivarierna. Enligt reservantens mening hade därför ärendet bort prövas i sitt naturliga sammanhang med den serie organisations- och löneregleringsspörsmål, som stode i samband med den förestående generella omregleringen på den civila statsförvaltningens område utanför kommunikationsverken. Den andra synpunkten, som reservanten framhåller, avser sambandet mellan riksarkivet och landsarkiven. Ett eventuellt överflyttande av vissa funktioner med avseende på arkivvården i orterna från riksarkivet till landsarkiven hade, därest en sådan anordning befunnits ändamålsenlig, bort tagas under övervägande vid en nyreglering av riksarkivet.

Departementschefen har visserligen erkänt, att de synpunkter, som kommit till uttryck i berörda reservation ägde ett visst berättigande men under åberopande av det föreliggande behovet och med underkännande av farhågan för några omedelbara konsekvenser av ett

bifall till förslaget, ansett, att ett ytterligare uppskov skulle inverka menligt på riksarkivets verksamhet.

För utskottet åter måste de principiella betänkligheter, som av reservanten angivits, tillmätas en avsevärd betydelse. Utskottet kan icke frigöra sig från den uppfattningen, att i förevarande fall föreligger ett lönereglerings- och organisationsspörsmål, som måste bliva i viss mån av prejudicerande betydelse i fråga om organisationen av de institutioner, vilkas verksamhet är på visst sätt närsläktad med riksarkivets; tanken ledes härvid osökt på exempelvis fornminnesvården, museivården, biblioteksverksamheten m. m. Uppenbarligen måste det från det allmännas synpunkt te sig ändamålsenligast, att ifrågavarande förvaltningsområden samtidigt underkastades en enhetlig prövning. Men även fränsett denna — låt vara mera formella — syn på frågan, är utskottet icke övertygat om nödvändigheten av en omorganisation av föreslagen art. Behovet av tredje gradstjänster inom riksarkivet synes uppenbarligen icke vara fram-
sprunget av någon mer tvingande nödvändighet, utan det förefaller snarare, som det endast gällde att skaffa befordringsmöjligheter för arkivets tjänstemän. Mot ett sådant betraktelsesätt vid löneregleringsfrågor måste utskottet ställa sig bestämt avvisande. Graden av en befattning måste bedömas efter beskaffenheten och kvaliteten av de göromål, som skola åläggas dess innehavare, och utskottet har icke av den i ärendet lämnade utredningen blivit övertygat, att vad härutinnan uttalats motiverar så pass höga tjänster, som nu ifrågasättas. Kommer så till sist frågan om riksarkivets ställning i förhållande till landsarkiven, måste utskottet, på de skäl som av reservanten inom löneregleringskommittén anförts, ställa sig än ytterligare tveksamt inför det nu föreliggande organisationsspörsmålet. Denna synpunkt har, synes det utskottet, icke blivit i utredningen behörigen beaktad. Onekligen skulle en ändamålsenligare organisation av arkivvården i landet bidraga såväl till en mera praktisk anordning av hithörande angelägenheter som till ett för statsverket ekonomiskt fördelaktigare resultat, än vad den föreliggande propositionen giver vid handen. Frågan om en utvidgad decentralisation av arkivväsendet torde från mer än en synpunkt vara förtjänt av en närmare utredning.

Kan utskottet således ej godtaga förslaget om inrättande av två nya arkivrådstjänster, har emellertid utskottet av utredningen funnit goda skäl tala för en ökning av riksarkivets arbetskrafter. Utskottet, som givetvis ej vill ställa sig avvisande mot de berättigade krav, som härvid framkommit, har ansett sig böra på det sätt tillmötesgå det framställda önskemålet, att utskottet vill tillstyrka inrättande av två förste

arkivarietjänster. En av dessa anser utskottet böra uppföras å ordinarie stat. Härav skulle betingas en ökning av anslagsposten till amanuenser, vikariatsersättningar m. m. med 225 kronor, avseende ersättning åt semestervikarie för denne förste arkivarie. Vad beträffar den andra tjänsten, vill utskottet erinra om det av löneregleringskommittén väckta förslaget, att den förste arkivarietjänst, som genom innehavares avgång först blir ledig, icke måtte återbesättas med ordinarie innehavare, förrän genom särskild utredning ådagalagts, att tjänsten fortfarande är för riksarkivet erforderlig. En dylik anordning har departementschefen förklarar sig finna välbetänkt. Att vid sådant förhållande tillstyrka ytterligare en förste arkivariiefattning å ordinarie stat anser utskottet icke tillrådligt, utan synes utskottet, att i stället medel böra anvisas å extra stat till avlönande av en dylik befattningshavare. Efter sedvanligt avdrag av det mot pensionsavgiften svarande beloppet skulle härtill erfordras 5,600 kronor.

Vad angår förslaget om höjning av riksarkivariens avlöning ser utskottet, i betraktande av den ståndpunkt utskottet intagit till inrättande av de ifrågasatta arkivrådsbefattningarna, ingen anledning förefinnas att nu tillstyrka Kungl. Maj:ts framställning i denna del. Ett bifall härtill skulle givetvis medföra konsekvenser i avseende å de verk och inrättningar, där, fränsett chefsbefattningen, allenast andrageradstjänster finnas, och sålunda i realiteten medföra, att den lönetyp, som nu representeras av s. k. överdirektör av normalgrad, praktiskt taget skulle försvinna. Att då en revision av avlöningsförhållandena inom den civila förvaltningen nu förestår förorda ett förslag av denna innebörd anser utskottet mindre välbetänkt.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, må

a) å ordinarie stat för riksarkivet uppföra en förste arkivariiefattning med en avlöning av 5,800 kronor, därav 3,600 kronor lön, 1,800 kronor tjänstgöringspenningar och 400 kronor ortstillägg, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, vart och ett å 500 kronor efter 5 och 10 år;

b) avslå Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma avser avlöningsförhöjning åt riksarkivarien;

c) öka den å riksarkivets ordinarie stat uppförda

anslagsposten till amanuenser, vikariatsersättningar m. m. med 225 kronor;

d) för genomförande av nu angivna förändringar i riksarkivets ordinarie stat ävensom på grund av riksdagens beslut beträffande punkt 2 i åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen, fastställa det bestämda ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven till 126,005 kronor;

e) föreskriva, att de genom kungörelserna den 11 juni 1909 (bihang till svensk författningssamling nr 41) och den 22 juli 1918 (svensk författningssamling nr 649) fastställda avlöningsvillkor skola i tillämpliga delar gälla i fråga om blivande innehavaren av förenämnda förste arkivarietjänst;

f) anvisa på extra stat för år 1921 såsom förslagsanslag, högst, till arvode åt en förste arkivarie vid riksarkivet 5,600 kronor.»
